

De Wervelwind
Jaargang 1
Koninginnedag editie

2008.05.12.025

Van Gybland Oosterhoff

British propaganda
Newspaper dropped
over the Netherlands by
the RAF. Year 3 Special
edition. Propaganda
number H20.

Letter to Beelaerts from
Bokhorst.

KONINGINNEDAG · 1942

Mr. Dr. HORACE HUGO ALEX
VAN GYBLAND OOSTERHOFF-KAMER
Voortrekkers-Universiteit
PRETORIA

DE PLECHTIGE VIERING TE LONDEN

H. M. Koningin Wilhelmina, begeleid door Z. K. H. Prins Bernhard, treedt onder luid gebel van 5000 Nederlanders onverwacht de Royal Albert Hall te Londen binnen; rechts Z. E. Prof. Gerbrandy en geheel links Z. E. Jhr. Michiels van Verduynen.

STRIJDEND NEDERLAND HULDIGT ZIJN VORSTIN

NIET één van de duizenden Nederlanders, die de viering van Koninginnedag in de Londensche Albert Hall bijgewoond hebben, zal na afloop naar huis gegaan zijn zonder het besef, dat hij iets waarlijk grootsch meegeemaakt had, waarvan de herinnering hem lang zal bijblijven.

Er waren landgenooten, die bedenkelijk het hoofd schudden, toen zij hoorden, dat het comité „Neerland's Vrijheidsdag,” op welks schouders de organisatie van de huldiging rustte, de grootste zaal van Londen, de Albert Hall, voor dit doel gehuurd had. Hoe kan men zoo'n „bakkeest” in deze tijden van hard werken, verduistering en transportmoeilijkheden vol krijgen, vroegen zij. Welnu, deze twijfelaars hebben ongelijk gekregen. De zaal was practisch tot den nok toe gevuld, zoo zelfs, dat men de bovengalerij, die de organisatoren eerst gesloten hadden willen houden, op het laatste oogenblik heeft moeten openstellen om alleen daar al meer dan duizend vaderlanders neer te zetten. U kunt zich dus voorstellen, welk een indrukwekkenden aanblik het geheel bood.

Precies om half zeven, toen Prins Bernhard, gekleed in

groot tenue als schout-bij-nacht, de zaal betreden had, zette het Londensche symphonie-orkest de eerste maten van werken van Nederlandsche componisten in. Het was vervolgens aan onzen minister-president, Professor Mr. P. S. Gerbrandy, om de aanwezigen te wijzen op het bijzondere karakter van dezen dag. Men vindt zijn rede elders in dit nummer. Met hem had zich naar het spreekgestoelte begeven Pangeran Ario Soejono, onze Indonesische Minister van Staat, die voor deze gelegenheid zijn Javaansche kleeding droeg. Toen hij, na onzen premier, het woord voerde, bleef Professor Gerbrandy op zijn beurt naast hem staan, tot hij gesproken had. Aldus werd op treffende wijze de eenheid tusschen alle deelen van het Rijk der Nederlanden gedemonstreerd.

Intusschen kroop de wijzer van de klok naar kwart voor achten, het oogenblik waarop de uitzending van Radio-Oranje naar het bezette gebied en naar alle deelen van de wereld, waar zich Nederlanders bevinden, zou beginnen. Eerst echter werd nog een korte schets ten tooneele gebracht.

Nauwelijks was de laatste scène beëindigd en waren de lichten in de zaal weer aangeflitst, of van beide zijden marcheerden, onder donderend applaus, afvaardigingen van alle onderdelen der Nederlandsche strijdkrachten, met vlaggen en muziek, het tooneel op. Daar waren vertegenwoordigers van de koopvaardij, van de Marine, van de Koninklijke Brigade „Prinses Irene“ en van strijdkrachten uit Oost en West, van tankers en mijnvegers, van motortorpedobooten en van de visschers, van onze vliegers, van de Nederlanders in de Engelsche Home Guard, van onze verpleegsters en — last but not least — van de Engelandvaarders, van al die kranige kerels, die met groot gevaar voor eigen leven uit bezet gebied ontsnapt om zich bij de vechtende Nederlanders te voegen. Het waren er honderden bij elkaar, die niet alleen het enorme podium geheel vulden, maar ook de beide opgangen naar het tooneel bezetten. Uit hun rijen traden de woordvoerders naar voren, die namens hun makkers hun hulde aan onze Vorstin zouden betuigen.

Het had natuurlijk heel wat voeten in de aard, voor de uitzending geheel was geregeld. Er kwamen dozijnen telegrammen rond de halve aardbol bij te pas, en evenveel repetities met de sprekers. Zoodra „Hans“, die altijd het muzikale gedeelte der uitzendingen van „Radio Oranje“ en „Brandaris“ verzorgt, zijn idee naar voren had gebracht voor deze wereld-uitzending van het strijdende Nederlandsche volk, begon het zoeken naar geschikte stemmen. En daarna, omdat er vliegers, vaarders en vechters onder zijn, was het een heele toer hen bij elkaar te houden. De stoere knaap, die voor de Koopvaardij sprak, moest h.v. met geweld aan de wal gehouden worden. Hij verklaarde, dat hij een konvooi naar Amerika een veel veiliger plek vond dan het tooneel van de Albert Hall, „waar je natuurlijk de kans loopt, een doodsmaak in een luik te maken“; en het eind van het lied was, dat alle schepen order ontvingen, hem pas na Koninginne dag aan te monsteren! De sergeant, die namens het Legioen sprak, werd pas op het laatste nippertje ontdekt. Als veramerikaanschte Hollander was hij verslaafd aan kauwgommi, en er was eenige overredingskracht voor noodig, eer hij begreep, dat zijn hazuinstem zonder dit plaksel beter tot haar recht zou komen. Tot op de huidige dag zitten er

enige slierten keihard geworden kauwgom onder de rand van de microfontafel in het gebouw van de B.B.C., waar hij zijn stemproef onderging.

Nog enkele oogenblikken en de secondenwijzer had de laatste minuut voor kwart voor achten afgetikt. Drie trompetters van de brigade „Prinses Irene“ bliezen réveille, onmiddellijk gevolgd door de bekende woorden „Hier Radio-Oranje...“ De omroeper ging een korte beschrijving van de zaal geven, maar hij was nog geen halve minuut aan het woord geweest, toen hij plotseling overstemd werd door een uitbarsting van gejubel, als men nog zelden in een bijeenkomst van Nederlanders had gehoord. Hare Majesteit de Koningin zelve stond daar, hoven aan de trap, die naar de zaal leidde, voor het verraste oog van de aanwezigen. Hun enthousiasme kende geen grenzen. Zij juichten, zij klaptten, zij schreeuwden, zij wuifden, terwijl Hare Majesteit langzaam door den middengang schreed om in een inderhaast neergezeten zetel, geheel vooraan in de zaal, naast Prins Bernhard, plaats te nemen. Meteen sloeg deze orkaan van geestdrift over in den zang van ons Wilhelmus. Het waren onvergetelijke oogenblikken, waarin dank zij de radio-uitzending, alle luisteraars over de geheele wereld hebben kunnen deelen.

Maar hoe grootsch het moment ook was, radio-seconden zijn kostbaar. Enkele oogenblikken werden in eerbiedige stilte allen herdacht, die voor het vaderland hun leven gegeven hebben, waarbij de Koningin en Prins Bernhard het sein tot opstaan gaven. Toen was het woord aan de woordvoerders der delegaties. „Bob“ van de Brandaris trad verder als omroeper op en leidde elk van de sprekers in. De gelukwensen van allen maakten zonder uitzondering, een diepen indruk door hun eenvoud en oprechtheid. Het was ontroerend te hooren, hoe deze „eenvoudige“ jongens Hare Majesteit aanspraken met woorden van liefde en warmte, als ware Zij hun eigen moeder. En het ontging niemand in de zaal, hoe zeer onze vorstin getroffen was door deze ongekunstelde felicitaties. Roerend was het te zien, hoe de kleine Javaansche matroos, die namens Oost-Indie sprak en schuw naar de microfoon

Een Hollandsch meisje biedt Koningin Wilhelmina een boeket bloemen aan tijdens de plechtige viering van Koninginnedag te Londen.

staarde, zich plotseling met innige oogopslag tot H.M. de Koningin wendde, toen hij zei: „Majesteit, wij beschouwen U als onze eigen moeder.” Het waren woorden, recht uit zijn hart. Alle sprekers hadden trouwens hun bijdrage zelf geschreven; dat gaf de echtheid aan deze uitzending, die door het volkomen onverwacht binnentreden van H.M. de Koningin tot een triomf werd. Al's sprekers waren geïnspireerd door Haar tegenwoordigheid! Toen eindelijk, nadat de woordvoerder der Engelandvaarders gesproken had, deze als hulde voor onze Koningin een eenvoudig bloemstuk aandroeg, bekostigd uit de schaarsche geldmiddelen van onderweg zijnde, maar nog niet gearriveerde Engelandvaarders, die met ongeduld het oogenblik van hun aankomst verbeiden, toen stonden menigvlen de tranen in de oogen. Wederom weerklonk een plechtig Wilhelmus, besloten met een oorverdoovend geroep van „Leve de Koningin,” „Leve het Vaderland” en alles, wat men bij zoo'n gelegenheid nog meer pleegt te roepen. Voor iemand het wist, was het half uur van de radio-uitzending weer om en daarmee tevens de huldiging afgelopen. Buigend en wuivend naar alle kanten, verliet Hare Majesteit de zaal terwijl de aanwezigen zich de kelen heesch schreeuwden. De viering van Koninginnedag behoorde weer tot het verleden.

Maar niet voor allen. De Engelandvaarders hebben nog geruimen tijd in hun gezellig clubhuis „Oranjevaren” nagepraat, over dezen Koninginnedag hier en over de een of twee vroegere, die zij onder Duitse bezetting in Nederland meegemaakt hadden. Ook in de club van de Koopvaardij hebben velen van onze zeevarenden het nog eens, zooals men dat noemt „dunnetjes overgedaan.” Ik heb me door één van hen laten vertellen, dat het, vroeg in den morgen van den 1en September, in Londen niet gemakkelijk was om een taxi of ander vervoermiddel te vinden, omdat er zoo bijzonder veel gegadigden waren, die toevallig allemaal Hollandsch spraken. Zoo zijn onze jongens van de zee nou eenmaal: als ze varen, doen ze het goed daar weet Mofde van mee te praten. Maar als ze nu toevallig op Koninginnedag aan den wal zijn, dan willen ze het ook deugdelijk vieren. En wie zal hun ongelijk geven?

De minister-president, Z. E. Prof. Mr. P. S. Gerbrandy, tijdens het uitspreken van zijn rede in de Royal Albert Hall.

„HET HERRIJZEND RIJK DER NEDERLANDEN OVER VIER WERELDDEELEN”

Toespraak van Z. E. Prof. Mr. P. S. GERBRANDY, Minister-President

NEDERLANDERS in het gansche Koninkrijk, vandaag viert onze geliefde Koningin voor de derde maal Haar verjaardag buiten de grenzen van Haar Koninkrijk.

Maar op dezen zelfden dag stellen wij vast, dat Koningin Wilhelmina gedurende deze weinige dagen van den oorlog nog dichter bij Haar Volk en Haar Volk bij Haar heeft geleefd, dan met wellicht enkele uitzonderingen, gedurende Haar zooveel langer verblijf in vreedstijd in Nederland. Want Zij is de belichaming van onzen Vrijheidsstrijd, gelijk eenmaal bijna vier eeuwen geleden Willem de Zwijger dat was. Haar toespraken tot de land- en rijksgenooten, waarin dit als uitdrukking van Haar geest tot uiting komt tegenover het eigen volk, Haar reis naar de Vereenigde Staten van Amerika, waarin Zij dezen vrijheidsstrijd tegenover de bondgenooten openlijk verpersoonlijkt, zijn van deze belichaming van onze worsteling voor waarheid en gerechtigheid slechts voorbeelden.

Vandaag, nu wij staan midden in de diepste vallei der worsteling, zoodat schijnbaar zelfs het uitzicht naar den top der vrijheid wordt belemmerd, wijs ik met voorbijgaan van alle andere grootere of kleinere uitzichten, op één verzeicht, dat dagelijks klaarder uitkomt: de innerlijk verdiepte en verrijkte eenheid van het herrijzend Rijk der Nederlanden.

In ons vaderland in Europa kwebbelen in den laatsten tijd enkele lakieën van het Duitse nationaalsocialisme, die hun eigen land ontrouw werden, over een bloed-en rasgenootschap tusschen zoogenaamde Germaansche volken als basis voor een eenheid, waarbij het Rijk der Nederlanden als zoodanig van den aardbodem verdwijnt. Daar is gelukkig geen enkele goede Nederlander tot wien dit napraten van vreemde

indringers ook maar in de geringste mate spreekt.

Nederlanders weten te goed, dat niet zulke verzinsels, die enkel dienen om tyrannie en onrecht te bemantelen, maar de levende historie en traditie van ons echt eigen Nederlandsche volk de plaats bestemen van het Rijk der Nederlanden.

Niet onze beulen, wier namen ik weiger te noemen op dezen dag, zijn de dragers der toekomst van ons land, maar zij, die met inzet van hun geheele persoon, als beheerschers der zeeën of als edele bestuurders den Nederlandschen naam in moeilijke omstandigheden hebben hoog gehouden. De arbeid van veel vertegenwoordigers der Kroon heeft voor het onderling verstaan van Nederland eener- en het volk van Indië anderzijds meer bewerkt dan dikke Duitse boeken of zwaar gewapende legerkorpsen ooit zullen vermogen voor een zoogenaamde Germaansche eenheid in Europa. Ik denk vandaag vooral aan Tjarda van Starckenborgh Stachouwer, die het eerst de woorden uitsprak: „Nederland zal berijzen” en die met het offer van zijn persoon op dit oogenblik de eenheid van Europeaan en Indonesiër binnen het Rijk bezegelt.

Koningin Wilhelmina, vier met ons gerust ook thans Uw verjaardag. Het offer van hen die bitter leden of moedig streden tot den dood toe, is niet te vergeefs. We leggen het oor te luisteren en vernemen als echo op het ondragelijk leed en dezen bitteren strijd het aanzwellend geruisch van miljoenen stemmen in Nederland, in Oost en West, onder alle rassen en kleuren: het komt, het komt het herrijzend Rijk der Nederlanden over vier werelddeelen, krachtiger, eigener, bewuster en vrijer dan te voren onder de souvereiniteit van Uw Huis en wat God geve, van Uw persoon.

Z. E. Pangeran Ario Soejono spreekt de vijf duizend Nederlanders toe, die te Londen bijeen gekomen zijn.

„OP GOD BLIJVEN

Toespraak van Z. E. Pangeran ARIO

WIJ zijn heden hier bijeengekomen om den verjaardag te gedenken van Haar, aan Wie wij allen als de draagster van de Nederlandsche kroon den hoogsten eerbied verschuldigd zijn en die wij om Haar bijzondere eigenschappen als staatshoofd, als moeder en grootmoeder en als mensch buitengewoon hoogachten. Het is wel teeknend voor de plaats, die het Huis van Oranje in de harten van het Nederlandsche Volk inneemt, dat niet een dag van bijzonder politiek gebeuren in de Vaderlandsche Geschiedenis tot den bij uitstek nationalen feestdag werd uitverkoren, doch de verjaardag van den regeerenden Oranjevorst of vorstin.

Herinnerende aan de viering van den vorigen Koninginnedag, zeide spreker: Wie van hen, die in die dagen in Indië's hoofdstad waren, denkt thans niet aan de groote parade en het openbaar gehoor aldaar, aan de indrukwekkende betooging op het stadswachtterrein in dien onvergetelijken nacht van den 30sten op den 31sten Augustus, toen door eenige duizenden ingezetenen, zoowel blank als bruin en geel geluisterd werd naar de boodschap uit Londen en toen, kort voor het oogenblik, waarop Z.K.H. Prins Bernhard het, dank zij de radiotechniek, in Batavia duidelijk hoorbare signaal tot het hijschen van den Nederlandschen driekleur gaf, door den voorzitter van den Volksraad, het College, dat de Nederlandsch-Indische bevolking vertegenwoordigt, namens miljoenen Nederlandsche onderdanen in het Aziatische deel van het Koninkrijk uiting gaf aan de heerschende gevoelens van saamhoorigheid en van hulde en afhankelijkheid jegens de Souvereine.

Wanneer wij ons dit alles nu even voor den geest halen, dan is het ook om ons te sterken in onzen wil om spoedig weer vrij te zijn en te jubelen gelijk alleen een vrij volk jubelen kan. Helaas is ons dat nu nog niet gegeven. Het is nog niet de tijd voor vreugde en juichkreet. Wij zijn nog niet

8

WIJ BOUWEN ”

SOEJONO, Minister van Staat

van het lijden verlost. Waarom en waarvoor? God alleen weet het. Wij lijden niet in de laatste plaats, omdat er in de door den vijand bezette gebieden zoo onnoemlijk veel leed over onze medemenschen is gestort. Onze troost is, dat elk lijden loutert en aan ons leven kracht en schoonheid schenkt. Misschien mag ik mij veroorloven als Islamiet in dit gezelschap van meerendeels Christenen te wijzen op de diepe betekenis van Albert Verwey's bekende versregelen:

O Man van smarte met de doornenkroon!

Wat macht van lijden maakt Uw beeld zoo schoon?

Het lijden sterkt den geest en het zal de geest zijn, die uiteindelijk zal overwinnen. Maar dan moet het ook een zoo rein mogelijke geest zijn, vrij van egocentrische oogmerken, vrij van opportunisme, doch trouw aan de beginselen, welke wij ook en vooral tegenover God hebben beleden en waarvoor wij en onze hongenooten dezen oorlog voeren. Het zijn tenslotte de beginselen, die de wereld regeeren en het is de geest, die sterker zal blijken dan het hardste staal van het machtigste oorlogswapen. Wie denkt in dit verband niet aan de aansporing, die Hare Majesteit Koningin Wilhelmina eenige maanden voor het ontstaan van dezen wereldbrand tot ons allen richtte, de opwekking namelijk tot geestelijke en morele herbewapening, een parool, dat ook in Nederlandsch-Indië zoo goed begrepen werd.

Op een dag als dezen gaan onze beste gedachten uit naar onze geëerbiedigde Vorstin, die gelijk een moeder, dus als geen ander, innig begaan is met het lot, dat den kinderen van het groote gezin, de gemeenschap van volkeren in het Koninkrijk, getroffen heeft.

Na Zwitsersche perscommentaren geciteerd te hebben, ging spr. voort: Voorwaar, er is geen twijfel aan: de rechtvaardigheid zal zegevieren, al zal er misschien nog heel wat leed moeten worden geleden. En toch: niemand van ons hier zal in gemoede in de schoenen wenschen te staan van hen, die

nu nog machtig en verblind door tijdelijke successen, ons zoo veel leedaandoen. Want diep beschouwd zijn beklagenswaardig niet zij, die onrecht ondergaan, maar zij, die onrecht begaan. De hel is de trap naar de poort des hemels, zegt de Javan. Zij, die gelooven haasten niet. Alles wijst op de eensgezindheid en de steeds groeiende kracht der democratieën.

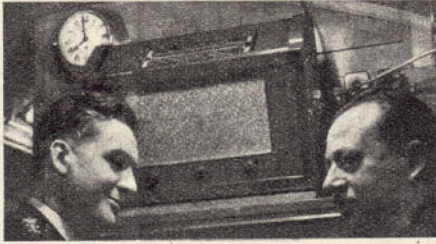
Ter wille van de belangen van land en volk heeft onze Koningin een bezoek aan de Vereenigde Staten gebracht, dat zijn vruchten zal afwerpen en waarvoor wij der hooge Landsvrouwe in bijzondere mate dankbaar zijn. De rede van Hare Majesteit ten overstaan van het Amerikaansche Congres te Washington getuigt van een uitnemende staatkundige visie. De passage, die betrekking heeft op Nederlandsch-Indië en aan de positie van de bevolking van dit gebiedsdeel recht doet wedervaren, zal stellig door de Indonesiërs goed zijn of worden begrepen en gewaardeerd. De trouw en afhankelijkheid van Suriname en Curaçao is steeds boven elk twijfel verheven. Het land van Hugo de Groot, dat in de internationale wereld altijd op een goede reputatie heeft mogen bogen, zal misschien een voorbeeld kunnen zijn voor de wijze, waarop tusschen volkeren van verschillend ras en geloof een hechte band kan worden gesmeed, welke in het licht van ons aller streven naar internationale samenwerking en wereldvrede stellig van prominent belang kan worden geacht. Ja, samenwerking in internationaal verband, stunnend op samenwerking en saamhoorigheid van alle gebiedsdeelen en bevolkingsgroepen binnen het kleinere verband van het Koninkrijk moge ons parool zijn, daarbij in dankbare herinnering brengend het slotwoord uit de radiorede, die Hare Majesteit ter gelegenheid van Haar 40-jarig regeeringsjubileum tot Haar Volk richtte, namelijk:

„Ik besluit met den wensch, dat deze herdenking het besef van ons aller saamhoorigheid moge verlevendigen, en dat wij ons bewust mogen zijn één te zijn in willen, streven en offervaardigheid, waar het geldt de hoogste belangen van Volk en Rijk.”

Voor de hoogste belangen van Volk en Rijk, ja van de menschheid strijden wij thans aan de zijde van de democratie. Moge de dag der overwinning spoedig aanbreken en het licht van een nieuwe betere wereld schijnen. Op God blijven wij bouwen.

9

HOE DE WERELD OP 31 AUGUSTUS NAAR

DE indrukwekkende plechtigheid van 31 Augustus in de Albert Hall werd over een groot deel van de wereld per radio uitgezonden. Hoe is dat in zijn werk gegaan? De uitzending werd in de eerste plaats uitgezonden op de gewone golflengten van Radio Oranje.

Dat de omroep van de Nederlandsche regering te Londen de beschikking had over een tweede kwartier na het gewone eerste kwartier is te danken aan de hoffelijkheid en de medewerking van onze vrienden van Radio België, en speciaal „Jan Moedwil,” die bereidwillig zijn spreekbeurt afstond.

De Zuid-Afrikaansche afdeling van de Empire Service der B.B.C. nam het geheele programma van Radio Oranje op haar golflengten over en bestreek daarmee den Congo, Oost- en Zuid-Afrika. Bovendien werd de uitzending door vijf of zes zenders in Zuid-Afrika gerelayeerd! Men zal alles daar dus wel goed hebben kunnen volgen!

Voorts had de Regeerings Voorlichtings Dienst gezorgd voor een zgn. gerichte golf naar New York. Dit kwam ten goede aan de duidelijkheid en zoo werd het programma over geheel Amerika verspreid, terwijl het Nederlandsche Bureau in New York er voor had gezorgd dat de uitzending ook werd

gericht naar den CUROM-zender te Willemstad (de Prinses Juliana zender) en den zender te Paramaribo. Deze zenders bestrijken weer geheel Zuid-Amerika.

Nederlandsch Indië en Australië werden weer bediend door den zender van San Francisco, en doordat Melbourne het „halve uur” uit de Albert Hall via San Francisco opving, kon de zender aldaar het programma verhalen voor Australië. De Regeerings Voorlichtings Dienst heeft er tenslotte voor gezorgd dat de uitzending op grammofoonplaten werd herhaald op de groote bijeenkomst van Nederlanders te New York, en het programma is ook herhaald in de Nederlandsche militaire kampen te Stratford (Canada) en Jacksonville (Vereenigde Staten).

H.K.H. Prinses Juliana kon platen van de uitzending te haren huize hooren.

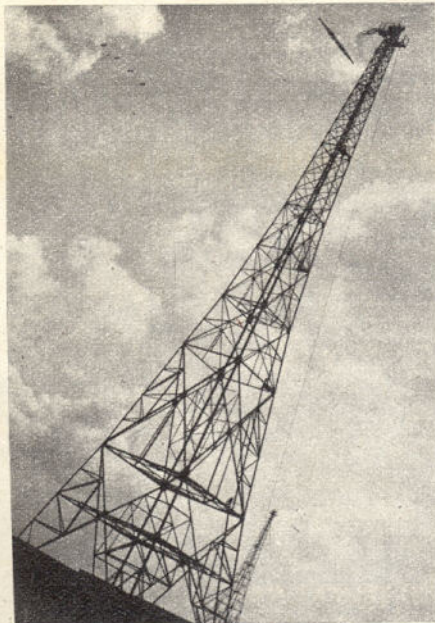
Zoo is het programma dus over de wereld verspreid en ik zal u maar niet trachten te vertellen welk een geweldig werk het was om dat te organiseren. Hun, die dat gepresteerd hebben, komt alle lof toe. Gelukkig, dat het zulk een succes is geworden.

Maar verder was er nog heel wat te hooren in den aether in verband met Koninginnedag. Op Zondag 30 Augustus bracht de B.B.C. in het kwartier voor het nieuws van 's avonds negen uur een werkelijk voortreffelijk programma „Salute to Holland.” Het was een aangrijpende betuiging van hulde. Eerst sprak een Engelsche vrouw tot de Koningin. Men zal haar woorden elders in dit blad vinden. Daarna zwaaiden leden van de Britsche weermacht lof toe aan hun Nederlandsche kameraden. Bijzonderen indruk maakten de woorden van den zeeman, die met een breed Schotsch accent sprak, en die precies zei waar het op stond.

In 't bijzonder dient nog vermeld te worden, dat de B.B.C. in haar vaste rubriek „London Calling Europe” om 9 uur, dus reeds drie kwartier na het eind der oorspronkelijke uitzending, een volledig verslag door den aether zond. Heel Europa kon toen hooren, met welk donderend gejuich onze Vorstin ontvangen werd.

10

LONDEN LUISTERDE

Zondagavond, 30 Augustus, zond de B.B.C. een specialen groet voor Nederland uit. Leger en Vloot, Luchtmacht en Koopvaardij spraken waardeerende en bemoedigende woorden, doch ontroerend was de wijze waarop een eenvoudige Engelsche huisvrouw haar hulde betuigde aan Koningin Wilhelmina.

Wij laten hier een vertaling volgen van hetgeen zij sprak:

MAJESTEIT — ik spreek tot U namens de vrouwen van Groot-Brittannië. Ik heb U nooit gezien, maar ik heb over U in de kranten gelezen. De Duitschers dwongen U Uw land te verlaten. U kwam in ons midden wonen en werken, in Engeland. U bleef bij ons tijdens de ergste luchtaanvallen. U verduurde ze, zooals wij ze moesten verduren. U verscheen weinig in het openbaar.

Enkele weken geleden was U de eerste regeerende vorstin, die het Amerikaansche Congres toesprak. Wij hooren, dat U behouden in ons midden zijt teruggekeerd. Nu scheidt slechts die smalle streep water, de Noordzee, U van Uw eigen Nederlandsche volk.

Majesteit — ik ben geen sentimenteële vrouw. De oorlog maakt ons hard. Maar als ik bedenk, hoe de Duitschers parachutisten bij Uw paleis in den Haag uitwierpen om te trachten U gevangen te nemen, hoe zij U dwongen Uw land te verlaten — U, een vrouw van zestig jaar, die gedurende meer dan veertig moeilijke jaren over Nederland geregeerd had — wanneer ik bedenk hoe zij U nog elken dag doen lijden, door het lijden, dat zij Uw volk opleggen — dan, Majesteit, kan ik slechts tot U komen met de liefde van alle moeders en vrouwen van Engeland. Maar, omdat ik weet, dat Uw geest ongebroken is, en dat U — een vrouw — Uw volk met woord en daad, met zorg en met moed, naar een gelukkige toekomst leidt — wil ik daaraan de diepe en waarachtige bewondering van alle strijdende vrouwen en meisjes van dit land verbinden.

Majesteit, U bent ons allen een voorbeeld. God zegene U.

11

DE HULDE DER STRIJDERS

Uittreksels van gelukswenschen van Nederlandsche strijders uitgesproken in de bijeenkomst van Nederlanders in de Royal Albert Hall te Londen op 31 Augustus 1942, onder auspiciën van het Comité Neerland's Vrijheidslag, uitgezonden met medewerking van Radio Oranje en de B.B.C.

(Hoorblazers: Fanfare opening van „Radio-Oranje.”)

MROEPER RADIO ORANJE: Hier is „Radio-Oranje,” op golflengte 1.500 en 373 meter, en in de 49, 41, 31 en 25 meterband, en op alle golflengten voor Zuid-Afrika. Vandaag vieren wij Koninginnedag. Meer dan ooit voelen alle Nederlanders, waar ook ter wereld, zich met elkaar verbonden. Om hieraan zichtbare uitdrukking te geven, heeft het Comité „Neerlands Vrijheidsdag” de vertegenwoordigers van Strijdend-Nederland bijeen geroepen.

Duizenden Nederlanders uit alle hoeken der aarde zijn hier bijeen. Op het toneel staan de delegaties. Ik noem ze in de volgorde, waarin hun woordvoerders U dadelijk toe zullen spreken. *(Aanzwellend gejuich onderbreekt deze aankondiging. Trompetsignalen weerklinken).*

COMMENTATOR RADIO ORANJE: Luisteraars. Een geweldige verrassing. Hare Majesteit de Koningin heeft zoojuist de zaal betreden en begeeft zich op het oogenblik door het middenpad naar de zetel, die Nederlandsche kinderen zoojuist voor Haar gereed hebben gezet. De geheele zaal is als een man opgerezen. De stemming is als geëlectriseerd. Iedereen applaudisert en juicht de Koningin toe, zooals U op het oogenblik ook kunt hooren. Hare Majesteit wordt begeleid door den Heer Paul Rijkens, voorzitter van het Comité „Neerlands Vrijheidsdag.” Zij ziet op het oogenblik buigend en wuivend naar alle kanten en neemt nu plaats op

de zetel (applaus en gejuich overgaand in massale zang van het „Wilhelmus”. Zang van 5.000 landgenooten met begeleiding van het London Symphony Orchestra en orgel).

INLEIDER (Bob van de „Brandaris”): De Heer Paul Rijkens zal thans Hare Majesteit welkom heeten.

DE HEER P. RIJKENS: Majesteit! Als Voorzitter van het Comité Neerlands Vrijheidsdag is het mij een hooge eer, Uwe Majesteit hier te mogen verwelkomen. Wij betuigen U onze eerbied voor de onverschrokken wijze, waarop Uwe Majesteit de reis naar Amerika heeft ondernomen, als verheven Ambassadeur van het Koninkrijk.

Wij verheugen ons, dat dit tevens de gelegenheid schiep tot gelukkige hereniging met Uw Familie na lange scheiding.

Op dezen dag, Koninginnedag, zijn we bij elkaar gekomen om U te huldigen. Ik geef daarom het woord aan Strijdend Nederland.

INLEIDER: Nederlanders! Het Koninkrijk ligt verspreid over den aardbol. Onze taak is eenvoudig en duidelijk. Wat wij nog aan grondgebied bezitten, dat zullen wij handhaven; wat wij verloren hebben, dat zullen wij heroveren. Maar terwijl het grondgebied beperkt is, is ons taalgebied wereld-

Een overzicht van de deelnemers aan de huldiging, opgesteld op het toneel in de Albert Hall.

wijd. Overal ter aarde, overal op de zeeën, die den aardbol omspoelen, spreken Nederlanders de taal, die straks door hun afgezanten tot U gesproken zal worden: DE TAAL VAN HET KÖPPIG VERZET!

En daarom, luisteraars, vieren wij, ondanks alle tegenlagen dit jaar Koninginnedag in een geest van nog sterker vastbeslotenheid dan verleden jaar. In ongeduldige, vast samengegroepte rijen staan de strijders opgesteld op dit tooneel: in slagorden saamgestroomd uit alle hoeken der wereld, als zinnebeeld van onze onverbrekelijke eenheid.

Voor wij hun het woord geven, eerst een ereplicht. Wij herdenken in eerbied en dankbaarheid onze dooden, die, waar ook ter wereld, in dit jaar gevallen zijn voor ons aller Vrijheid.

(Dertig' seconden stilte).

Maar de smart moet ons stalen tot harder plichtsbef. En daarom richten wij ons thans allen gezamenlijk tot Haar, die de dooden beweende, maar de levenden blijft voortgaan.

Het woord is aan Strijdend Nederland. Terwijl wij spreken, omcirkelen honderden schepen onder Neerlands vlag den aardbol. Zij worden bemand door strijders, die zich dag en nacht verweren tegen geniepig gevaar. Hier staan de stoere afgezanten van hen, die dezen harden strijd voeren, ter meerdere glorie van onze aloude Zeevaart.

Ik roep: DE MANNEN VAN DE KOOPVAARDIJ!

EEN DER MANNEN VAN DE KOOPVAARDIJ: Het groote verschil tussehen de Koopvaardij en alle andere strijders is, dat wij bijna nooit zien, waar we tegen moeten vechten. Vier en twintig uur per dag zijn wij in gevaar aangevallen te worden door een vijand, die er geer, genade op na houdt. Maar wij laten ons nooit door al die Mofsen van de zee wegtrappen. We maggen wel eens kankeren op zee, maar we meenen het niet zoo. Het is ons beroep om de zeeën te bevaren onder de Nederlandsche Vlag, en daar zal geen Mof ons af krijgen.

We doen het niet voor de beroemdheid, maar voor de vrijheid, waar we allemaal voor knokken.

Ik beschouw mezelf als een gelukkige, want in Pearl

Zij varen voor de vrijheid: een der strijders van de koopvaardij.

Harbour ben ik er goed afgekomen, en ik ben pas een keer getorpedeerd.

Nu heb ik twee weken vacantie gehad, maar ik heb alweer de kriebel naar zee.

Majesteit, ik weet eigenlijk niet, hoe ik U feliciteeren moet. Maar ik weet, dat U de Koopvaardij een warm hart toedraagt, en daarom zeg ik het maar net zooals ik het tegen mijn eigen Moeder zou zeggen: „HARTELIJK GEFELICITEERD, EN NOG VELE JAREN!”

EEN OFFICIER VAN DE TANKERVLOOT: Wij van de Nederlandsche Tanker-vloot, die dikwijls lang achtereen ver van huis zijn, hebben den 31sten Augustus altijd gevoeld

14

Nu nog in vreemde haven, straks weer thuis: Nederlandsche visscher.

als een dag van nationale saamhoorigheid. Dit gevoel hebben we nu sterker dan ooit.

Het is voor ons een eer, in dezen strijd voor de bevrijding van het Vaderland in de voorste gelederen te mogen staan.

Wat de gevaren ook zijn, en wij kennen die heusch wel uit ervaring, niets zal ons weerhouden den strijd door te zetten totdat wij op den 31sten Augustus onze geliefde Koningin in het Vaderland op de kleine steentjes van de Dam weer kunnen toejnichen.

EEN VISSCHER: Namens alle Nederlandsche visschers in Engeland feliciteer ik Uwe Majesteit eerbiedig met Hare

15

verjaardag. Wij zijn Uwe Majesteit nog even trouw als wij in Nederland waren. En evenzoo is ons vertrouwen even vast dat God, Die immers gisteren en heden Dezelfde is, U en ons land en volk nabij zal zijn en uitkomst schenken zal.

EEN VRIJWILLIGER UIT DE WEST: Ik ben een vrijwilliger uit Suriname. Vandaag is het de groote dag, waarop vroeger overal de driekleur met Oranje-wimpel wapperde. Thans, Nederlanders, wappert zij nog steeds in Uw gedachten voort, boven op de huizen.

U klein te krijgen, daarin zijn de Mofsen niet geslaagd, en zullen ze ook nooit slagen. Uw land hebben zij overrompeld, maar Nederlanders zijt gij gebleven.

Gij in bezet Nederland en Oost-Indië, de harten van alle

Strijders van Oost en West staan gereed: de Surinamer onder de wapenen.

Zij zullen terugkeeren, de bezem in top: een luitenant-ter-zee.

Surinamers gaan vandaag naar U uit; houdt moed, en het hoofd omhoog.

Ik spreek mijn hartewensch uit, en die van alle Surinamers: moge God Hare Majesteit Koningin Wilhelmina spoedig weer met haar geliefd Volk op vrijen bodem hereenigen.

INLEIDER: Vandaag een jaar geleden spraken alle deelen van het Rijksgedebied tot het tijdelijk bezette Moederland. Sindsdien is de hand van een anderen tyran, wiens wanbewind even tijdelijk zal zijn, zwaar neergevallen op ons geliefd Insulinde.

Nederland en Indië zijn vereend door gemeenschappelijk gedragen leed; Nederland en Indië zijn vereend in gemeenschappelijk verzet.

Diep in het oerwoud blijft de driekleur ontplooid; de

vuisten der strijders, bruin en blank, omklemmen de wapenen met de eendere greep, die niet loslaten zal tot den dag van de zegepraal. Ik roep: ONZE OOST!

EEN INDONESISCHE MATROOS: Midden in de nacht van den eersten Maart werden we wakker gemaakt. Vlug moesten we wat we noodig hadden voor de reis inpakken om den volgenden morgen heel vroeg te vertrekken naar Tjilatjap. Heel vermoed kwamen we op ons schip aan. We hebben veel meegemaakt op de reis naar Colombo. Toen, met een ander schip, naar Durban. De reis met dat schip was veel prettiger. Toen we in Durban aankwamen schrokken we van het mooie licht dat we daar zagen. We hadden ook al zoo'n tijd geen verlichte stad gezien!

Over Kaapstad werd de reis voortgezet naar Engeland. Na ongeveer twee maanden op reis geweest te zijn kwamen we veilig aan. Denzelfden dag werden we nog naar een kamp ergens in Engeland gezonden waar we hartelijk ontvangen werden en een heerlijke portie eten op ons stond te wachten. Een goed verblijf hadden we in dat kamp, tot we weer uit elkaar gingen. Maar we komen allemaal tezamen als overwinnaars op Java terug, dat staat vast!

Koningin Wilhelmina, ik wil het eerbiedig zeggen: Wij beschouwen U als onze eigen Moeder. En daarom hierbij: **HARTELIJK GEFELICITEERD!**

EEN LUITENANT-TER-ZEE: Ik heb deelgenomen aan den strijd tegen de Japanners in Nederlandsch Oost Indië. De torpedobootjager, die ik commandeerde, is ondergegaan tijdens den Slag in de Java-Zee.

In dezen slag zijn Nederlandsche, Britsche, Amerikaanse en Australische oorlogsschepen verloren gegaan, vechtend tot het uiterste, de vlag in top.

Reeds weken tevoren wisten we, dat dit ons lot kon zijn. Niemand heeft gearzeld toen de laatste volle inzet tegen een geweldige overmacht van ons werd geëischt.

Ik herinner me de besprekingen, die onze bevelhebber, Schout-bij-nacht Doorman, heeft gehouden met zijn Nederlandsche en Geallieerde commandanten, telkens voor wij

16

tegen den vijand in actie gingen.

Ondanks de onheilspellende vooruitzichten was de stemming bij de besprekingen opgewekt en kameraadschappelijk. Wij waren „a band of brothers.“ De volle bereidheid om voor de eer van de vlag het hoogste offer te brengen vond men bij alle rangen, zoowel van het Europeesche als het inheemsche personeel. Rapporten wijzen uit, dat tot op het laatste oogenblik orde en tucht de toestand aan boord hebben beheerscht.

Bij de evacuatie hebben wij onze gezinnen in Indië achtergelaten. Maar wij onderschrijven ten volle het standpunt van de Regeering dat de Nederlanders in ons Indië thuis hooren en zeker niet het veld moeten ruimen voor de Japanners.

Dit getuigt van ons vertrouwen, dat wij er zullen terugkeeren, als overwinnaars, **DE BEZEM IN TOP!**

INLEIDER: Michiel de Ruyter rust in de Nieuwe Kerk te Amsterdam; maar zijn glorie leeft voort. De kruiser, die zijn naam droeg, zonk vechtend weg in de wateren van de Java-Zee; maar de glorie der opvarenden leeft voort. De faam der helden blijft bewaard op een plaats, die de wateren niet kunnen overspoelen. En over die wateren blijft de boeggolf spatten onzer oorlogsbodems, die slechts één doel kennen: Op zoek naar den vijand, — en dan: **VUUR!**

Ik roep: **DE KONINKLIJKE NEDERLANDSCHE MARINE!**

EEN KORPORAAL VAN DE KONINKLIJKE MARINE: Namens de Marine wensch ik hierbij Hare Majesteit de Koningin veel geluk met haar twee en zestigsten verjaardag, en ik hoop, dat zij nog vele jaren in ons vaderland zal regeeren en dat wij allen weer gauw in Nederland terug zullen zijn.

Ik zat op een van Harer Majesteits torpedobootjagers tusschen Banka en Biliton. Daar werden we zwaar gebombardeed door de Jappen, wat twee uur en een kwartier heb geduurd. De laatste bommen kregen ons te pakken,

Om Nederland vrij te vechten: een vrijwilliger der Nederlandsche brigade met radio-uitrusting.

maar ze hadden er 59 misgegooid. We zonken binnen een halve minuut en er waren 40 overlevenden. Toen hebben we 94 uur in water en olie gelegen: we zaten in onze eigen olie en ook in de olie van Palembang, maar toen we opgepikt werden, toen zeiden we onder elkaar: dat zullen we ze wel betaald zetten!

En dat zullen we ook, want dat heeft Hare Majesteit de Koningin ons persoonlijk beloofd tijdens een inspectie.

INLEIDER: Onze soldaten. Ze zijn gekomen uit alle windstreken. Ze spraken twaalf verschillende talen. Maar

17

nu spreken ze allen slechts een taal: de taal, waarin geschreven werd:

De tyrannie verdrijven,
Die mij mijn hert doorwondt.

Ik roep: De Koninklijke Brigade „PRINSES IRENE.”

EEN SERGEANT-VRIJWILLIGER: Drie jaar geleden zat ik in Amerika. Daar in dat land was oorlog toen nog maar een frase. Ik was eigenlijk Amerikaan geworden in m'n denken en doen. Maar toen Holland werd overvallen, toen ontwaakte er iets in me. Het Amerikaansche was maar een laagje vernis: en met al de stijfkoppigheid van een Hollander kon ik het onrecht niet zien, dat mijn volk werd aangedaan. Ik meldde me aan als vrijwilliger voor het Nederlandsche leger, om het mijne te doen. Ik kwam in het Legioen ergens in Engeland en daar zag ik, dat ik heusch niet de eenige was, die dit gevoeld had. Honderden anderen waren gekomen met een gedachte: Nederland vrij te vechten! Wij van de Brigade „Prinses Irene,” de naam ons gegeven door de Koningin zelf, wachten nu op het bevel: VÓORWAARTS!”

Majesteit, namens ons allen gefeliciteerd met Uw verjaardag, in de hoop, dat we het volgend jaar Oranje Boven! zullen zingen in Holland.

INLEIDER: En de vrouwen willen niet bij de mannen achterblijven. Nederlandsche vrouwen en meisjes doen in de Engelsche legerdiensten mannenwerk met moed en opgewektheid. Onze jongens worden verpleegd en verzorgd door Roode Kruis zusters, die onze eigen taal spreken. Zuster, zegt U het nu maar verder.

EEN ROODE KRUIS-ZUSTER: In Maart 1940 sprak Prinses Juliana, onze eere-presidente, de leden van een kleine expeditie naar het hooge Noorden „moed en vertrouwen” in.

Na afloop van ons werk daar wilden wij natuurlijk niet naar bezet Holland terug. Na veel omzwervingen vond ik

eindelijk hier verschillende andere verpleegsters uit allerlei delen van de wereld aan het werk.

Op het oogenblik kunnen wij alleen zorgen, dat onze jongens fit zijn voor hun taak straks ons land te heroveren. Maar namens ons allen in het Militair Hospitaal of elders, kan ik onze geliefde Koningin op Haar verjaardag de verzekering geven, dat wij alles zullen doen om Haar terugkeer naar ons Vaderland te verhaasten.

INLEIDER: De vijand dacht ons te kunnen kortwieken, maar opnieuw suizen de Vliegende Hollanders door het luchtruim.

Ik roep: DE VLIEGENDE HOLLANDERS!

Zij zorgen voor onze jongens
een Roode Kruis Zuster.

18

EEN SERGEANT-VLIEGER: Op dezen dag, dat onze geliefde Koningin Haar verjaardag viert, bieden wij Nederlandsche Jachtvliegers van de Royal Air Force Haar onze erbidige gelukwensen aan: met als geschenk de belofte dat wij zullen doen, wat in ons vermogen is om de onafhankelijkheid van ons Vaderland te herstellen. Verschillende malen hebben wij reeds gelegenheid gehad om den gehaten indringer boven ons eigen land aan te vallen. En in de toekomst zal dit zich meer en meer herhalen totdat de mof uit ons land verdreven is.

We brengen een saluut aan onze kameraden die gesneuveld of vermist zijn. Wij wenschen kracht toe aan alle landgenooten, die op den dag van de bevrijding wachten. Wij wenschen sterkte aan onze kameraden in gevangenschap.

U kunt begrijpen, wat het voor mij beteekende toen ik als lid van een groote formatie weer voor de eerste maal boven de Zeeuwsche eilanden vloog, en bovendien twee moffen in de buurt van Vlissingen brandend naar beneden zag storten.

Dus tot ziens landgenooten, tot de dag dat wij allen in een vrij en onafhankelijk Nederland, onze Koninginnedag vieren.

INLEIDER: Engelandvaarders! Wanneer ik jullie zie, dan gaat mijn hart open. Want zonder Nederland sterven wij. Maar jullie hebben onverschrokken vanuit het bruggehoofd, dat nog tijdelijk in handen van den vijand is de brug geslagen naar hier. Jullie brachten ons de boodschap van verdriet en verdrukking; maar jullie brachten ook de boodschap van heldenmoed en van vernieuwing. Wij hier, moeten jullie benijden, omdat jullie het hebben zien groeien in ons volk: de nieuwe kracht, die Nederland voert door de duisternis der tyrannie naar het licht van een nieuwe toekomst. Dank zij jullie weten wij, hoe in den donkeren nacht der dooencellen der Geuzen Vaderland herboren wordt.

Ik roep: DE ENGLANDVAARDERS!

EEN ENGLANDVAARDER: Wij zijn Engelandvaarders en kwamen uit Nederland zooals wij hier staan.

Wij zijn gekomen uit alle lagen der bevolking en wij brengen U een boodschap, een boodschap over Koninginnedag.

Koninginnedag is veranderd. Koninginnedag is nu geen dag meer in Nederland met hossende menigtes in de Kalverstraat, neen, dat kan niet meer: — het is een stille dag geworden, een stille dag, zooals alle andere stil zijn; maar hij wordt gevierd, gevierd zooals de verjaardag van een Moeder . . . in de huiskamer. De kamer is versierd, de goudsbloem staat bij het portret der Koningin, en iedereen is thuis.

Ook wij hebben verleden jaar zoo Koninginnedag gevierd, en op dien avond zei menig Vader: Moge onze Koningin voor Haar gezin en voor ons Volk gespaard blijven, moge Zij spoedig terugkeeren, en als vroeger regeeren over ons in een Vrij Nederland.

INLEIDER: Ergens in Europa zijn jonge Nederlanders, die zich verbijten, elken dag opnieuw. Het oogogerucht spoelt door hun dromen; en als zij ontwaken, dan jeuken hun vuisten naar het gevecht.

Zij leven in trotsche armoede. Zij dragen de armelijke plunje der Geuzen; maar onder die schamele kleedij klopt der Geuzen woeste hart. Nog kunnen zij niet bij ons zijn; maar om hun komst aan te kondigen zonden zij ons een zichtbaar teeken.

Een bloemstuk, bekostigd van het weinige, dat hun nog rest. Een bloemstuk, dat vanmorgen net zoo bij Hare Majesteit de Koningin op tafel stond; en dat hier aangedragen wordt door de Engelandvaarders, als zinnebeeld, dat hun opvolgers evenzeer verknocht zijn als zij, AAN VADERLAND EN VORSTIN!

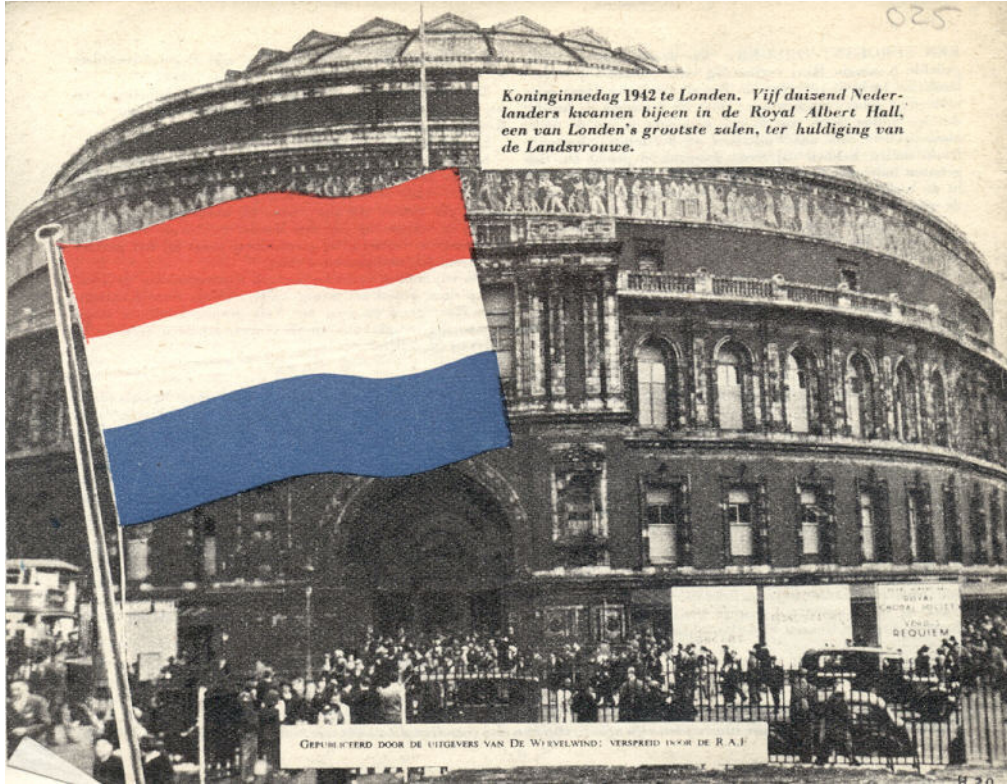
LEVE DE KONINGIN!

De foto's in de voorafgaande bladzijden zijn afkomstig van den fotodienst van het weekblad Vrij Nederland te Londen.

19

025

Koninginnedag 1942 te Londen. Vijf duizend Nederlanders kwamen bijeen in de Royal Albert Hall, een van Londen's grootste zalen, ter hulding van de Landsvrouwe.

GEPUBLICEERD DOOR DE UITGEVERS VAN DE WIELEWIND: VERSPREID IN 'OR DE R.A.F.

THE NETHERLAND GOVERNMENT INFORMATION BUREAU

STRATTON HOUSE
STRATTON STREET
LONDON . . . W. 1
TELEPHONE: GROSVENOR 4181

NO.

23 - ~~7x~~ - 42 .

Excellentie,

Het is mij een bijzonder genoegen,
U hiindig het bestuursnummer
te kunnen aanbieden, dat de redactie
van "De Kerkbode" heeft uitgegeven,
naar aanleiding van de mening van
31 Augustus te houden.

Dit nummer is hier van de
pers gekomen. Het is "als extra's" en
het wordt samen met het September-
nummer verspreid, dat deze dagen
geest komt en mits van zijn gewone
omvang heeft ingetrok.

Met de meeste begroeting
Uwer Excellentie dienstwillig
Mevrouw

A. Botkhardt